

SAKRAMENAT JEDINSTVA

»Kad se sastajete za blagovanje, počekajte jedan drugoga!« (1 Kor 11, 33)

Kroz dvadeset stoljeća povijesti Crkve kršćani su nastojali prema mogućnostima i prilikama ispuniti Kristovu zapovijed: **»Ovo činite na moju uspomenu!«** (Lk 22, 19). Razumljivo je da su pojedini u svetkovanju svete Večere Kristove bile u različitim vremenima i na različnim mjestima različite, dok je ono bitno ostalo uvijek isto. Međutim, vanjski izgled obreda toliko se udaljio od onoga prvobitnog svetog sastanka Krista s dvanaesticom apostola, da bez pretjerivanja možemo na naše misno bogoslužje u većini slučajeva primjeniti riječi sv. Pavla: **»Vaši zajednički sastanci više uopće ne sliče na blagovanje Gospodnje večere!«** (1 Kor 11, 20). Dosta je samo skrenuti pažnju na odvojenost prezbiterija od glavne crkvene lađe. Učesnici kod bogoslužja odviše su udaljeni od svetog stola. Većina prisutnih ne sudjeluju niti u onom što je najbitnije ne jedu Kristovo tijelo niti piju njegovu krv. U studenom g. 1964. rekao sam u Rimu P. Bugnini-ju, tajniku Vijeća za provođenje liturgijske konstitucije: »Najvažnije i najhitnije što treba učiniti na području liturgijske obnove jest — da svi prisutni čuju, razumiju i poslušaju riječi Kristove: **Uzmite i jedite od ovoga svi, jer ovo je tijelo moje . . . Uzmite i pijte iz nje svi, jer ovo je čaša krvi moje . . .**«

Na sreću upravo doživljujemo čas u kojem Crkva odvažnim zahvatima u euharistijskom bogoslužju stavlja sve na svoje mjesto. Izvanredno značajan takav zahvat je **UPUTA SZO O PRESVETOJ EUHARISTIJI** »Eucharisticum svoje mjesto. Izvanredno značajan takav zahvat je na snagu 15. kolovoza o. g.

Za čitaoce »Službe Božje« želim ovdje iznijeti neke pojedini koje smatram da su interesantnije i značajnije u vezi s današnjim stanjem bogoslužja u Hrvatskoj.

1. Vidljivi znak nevidljive milosti

Sakramenat presv. Euharistije izdiže se iznad ostalih sakramenata što nam ne samo daje milost, nego je u njemu osobno prisutan sam Spasitelj. Ipak mu je zajedničko

s drugim sakramentima što je to vidljivi znak po kojem nam dolazi nevidljiva milost. Što je znak očigledniji i jasniji, to će bolje vjernici shvatiti njegovo značenje i bolje se raspoređiti da prime njegov učinak. Glavni cilj koji ova Uputa želi postići jest: »da vidljivi znakovi Euharistije budu što očigledniji — ut magis intellegibilia fiant signa quibus Eucharistia celebratur« (br. 4). Upravo s ovog gledišta euharistijskog otajstva kao znaka Pričest pod obje prilike ima osobitu važnost, jer se u sv. Misi vidljivo predstavlja Kristova žrtva odijeljenja tijela od krvi različitim prilikama kruha i vina. Slobodno možemo reći da je Pričest pod jednom prilikom »osiromašnje« sakramentalnog znaka. Taj izraz »osiromašenje« (impoverimento) upotrebio je Inos Biffi u članku »La comunione eucaristica« (Rivista di pastorale liturgica 1967, 4, 379). Pričest pod obje prilike predviđena je Uputom mnogo češće nego do sada. Ipak je to još uvijek iznimka. Čini se da nam ova Uputa daje nadu da će poslije konačne reforme Pričest pod obje prilike biti redovna, a Pričest pod jednom prilikom iznimka.

Kristova žrtva i naše sudjelovanje u njoj označeno je različitim prilikama kruha i vina, a jedinstvo Božjeg naroda, zajednica s Bogom i braćom, dolazi potpunije do izražaja ako vjernici blaguju od istog kruha i piju od iste čaše. Svetom Pavlu je to dokaz i sredstvo kršćanskog jedinstva: »**Jedno smo tijelo svi mi koji od jednog kruha blagujemo i od jedne čaše pijemo**« (1 Kor 10, 17). Uputa spominje da, ako se upotrebljava veći kruh, treba biti dolična izgleda. (br. 48).

Nastojanje da euharistijski znakovi postanu što očigledniji skopčano je s mnogim poteškoćama. Što god je bogoslužna zajednica veća, redovno su veće i poteškoće. No ako nam se čini da je nešto vrlo važno, onda ćemo uložiti veliko nastojanje da nadvladamo poteškoće koje nam stoje na putu.

2. Znak jedinstva crkvene zajednice

Najprikladnije bi bilo da se crkvena zajednica (župa, redovnička obitelj) sakupi nedjeljom na zajedničko bogoslužvanje oko jednog oltara kao što se obitelj sakuplja oko jednog stola. U tom pogledu bilo bi idealno da u župi i

redovničkoj zajednici bude samo jedna Misa. Posebno bi bilo prikladno da se jedna ista vjera u jednoga Boga izražava jednim bogoštovanjem oko jednog oltara.

Međutim, posljednjih nekoliko stoljeća sve više se ispoljavalo nastojanje da se svim pojedinim vjernicima omogući kako bi lako mogli doći na nedjeljnu Misu u vrijeme kad im je najzgodnije. Tako, osobito u velikim gradskim župama, imamo Misu svako pola sata, a pojedini svećenici biniraju i triniraju.

Uputa usmjeruje život Crkve prema spomenutom idealu: »**Jedinstvo se crkvene zajednice na osobit način hrani i jača zajedničkim bogoslužjem Mise nedjeljom**« (br. 26). Nisu to stroge odredbe nego putokaz kamo treba ići. Ne bi barem smio biti toliki broj Misa nedjeljom, da na pojedinoj Misi ima samo malo vjernika, a u crkvu ih može stati mnogo više (br. 26). Ne dolikuje da nedjeljom bude posebna Misa za pojedine grupe vjernika u župskoj ili drugoj crkvi (br. 27).

Među malobrojnim podacima o bogoslužju Gospodnje večere u prvobitnoj kršćanskoj zajednici ističe se svojom jednostavnošću i jezgrovitosti odredba sv. Pavla: »**Kad se satajete za blagovanje, počekajte jedan drugoga!**« (1 Kor 11, 33).

3. Liturgija — zajedničko djelo

Liturgija je zajedničko bogoštovlje Božje zajednice — Crkve — otajstvenog tijela Kristova. Ta se Božja zajednica vidljivo pokazuje kod se vjernici skupe u crkvi. Nutarnjim osjećajima i vanjskim izgledom sabrani vjernici moraju pokazati da su jedno. U zabitnim seoskim župama, u kojima osim župnika nema drugog svećenika, možemo naići na više ili manje uzorno takovo jedinstvo. A gdje ima više svećenika, skup vjernika u crkvi redovito ne daje dojam organizirane zajednice. Nije potrebno ovdje navoditi pojedinosti protiv kojih su u prvoj poslovi našeg stoljeća ustali mnogi pobornici liturgijske obnove, uglavnom sasvim bojažljivo, a nekoliko puta i odvažno. Ušutkali su ih auktoritativni prestavnici drukčijeg mišljenja. Dosta se samo sjetiti dugotrajne polemike koja je odjeknula u mnogim našim časopisima od g. 1938. do 1941. (Usp. »Liturgijska obnova u Hrvatskoj«, Makarska 1966, str. 184-188).

Proučavanje istine izvelo je stvar na čistac. U vrijeme II Vatikanskog sabora razbistrili su se mnogi pojmovi. Ova Uputa jasho pokazuje put Crkve: »U vršenju liturgije mora se izbjegavati razdvajanje i rastresanje zajednice različitim bogoslužjem. Stoga se treba čuvati da u istoj crkvi ne budu u isto vrijeme dvije liturgijske službe... To posebno vrijedi za vršenje Euharistije« (br. 17).

Uputa izričito spominje da za vrijeme Mise ne bude zajedničko moljenje, Oficija, propovijed, krštenje ili vjenčanje (br. 17). Ne dolikuje ni ispovijedati za vrijeme Mise (br. 35). Razdvajanje zajednice vjernika treba mnogo brižnije izbjegavati nedjeljom nego u druge dane (br. 17).

4. Kristova prisutnost u Crkvi

Kroz posljednjih nekoliko stoljeća naglašavanje Kristove prisutnosti u euharistijskim prilikama zasjenilo je pažnju vjernika na druge oblike njegove prisutnosti u Crkvi. »Ali ne možemo potpuno shvatiti ni doživjeti Kristovu euharistijsku prisutnosti, ako je doživljujemo isključivo pod prilikama kruha i vina, jer to je samo cvat, vrhunac njegove mnogostruke prisutnosti među nama« (J. Tillard, *Il mistero eucaristico*, Rivista di pastorale liturgica 1967, 4, 345-346).

Uputa određuje kako je potrebno poučiti vjernike o različitim načinima na koje je Krist prisutan u liturgiji, da bi tako bolje shvatili euharistijski misterij (br. 9). Zatim nabraja te različite načine Kristove prisutnosti: 1. u zajednici vjernika koja je sakupljena u njegovo ime, 2. u čitanju Sv. Pisma, 3. u osobi službenika i 4. u euharistijskim prilikama. Euharistijska se prisutnost naziva »stvarna« (realis) ne zato što i druge ne bi bile stvarne, nego »per excellentiam«, jer je to najuzvišeniji oblik njegove prisutnosti među nama (br. 9). Isto tako je određeno kako treba da za vrijeme Mise dođu postepeno jedan za drugim do izražaja spomenuti načini Kristove prisutnosti (br. 55). Stoga nije skladno da bude Misa u crkvi gdje je izloženo Svetotajstvo (br. 61), pače niti na oltaru gdje se čuva Svetotajstvo u svetohraništu.

Ova Uputa je ne samo vrlo opsežna, nego bez sumnje i vrlo značajna za život Crkve. U mnogočemu ćemo morati preinačiti našu euharistijsku pobožnost. Mnogima će se

učiniti da je ovo skretanje na štetu vjeri i pravoj pobožnosti. Toga se ne treba bojati. Upoznajmo put Crkve i bez straha naprijed!

Fra Jure Radić

O PRIREĐIVANJU SVETOPISAMSKIH I LITURGIJSKIH TEKSTOVA NA HRVATSKOM JEZIKU

Prilikom izdavanja Sv. pisma i priređivanja liturgijskih tekstova na hrvatskom jeziku priređivači obično mole za suradnju i lingviste. Lingvisti su zainteresirani za hrvatski jezik na svakom području njegove upotrebe, ali je nemoguće da na svim područjima aktivno sudjeluju. Zato bih iznio samo neka načela kojih bi se valjalo držati.

1. Prije svega treba se složiti o karakteru teksta jer od toga zavisi izbor jezičnih sredstava. Liturgijski su i svetopisamski tekstovi uzvišeni, u dobroj su mjeri i pjesnički, a ne obični, i to se mora odraziti i u jeziku. Mogu to pokazati na jednom primjeru. U suvremenom jeziku **advokat** je obična riječ, a **odvjetnik** nije, slabo se upotrebljava, rekli bismo da zastarijeva. Ipak se **odvjetnik** dobro uklapa u liturgijski tekst: **da onaj kojega štujemo na zemlji bude našim odvjetnikom kod tebe na nebu** (Prikazna molitva 24. ožujka), a **advokat** ne pristaje, jer je u svom osjećajnom značenju suha, ima izrazito poslovno-administrativno obilježje. Kao eventualna zamjena dolazi u obzir **zavgovornik** (branitelj, zaštitnik) ali **advokat** ne, iako je značenjem bliža.

Suvremena nas stilistika uči da jezična sredstva valja birati prema karakteru djela. Napominjem to jer svi priređivači tih tekstova ne misle tako, a zbog svoga mišljenja idu posebnim putovima u odabiranju jezičnih sredstava hrvatskoga jezika.

2. Današnju težnju za osuvremenjivanjem mnogi shvaćaju tako kao da osuvremeniti znači pojednostavniti, posvakidašnjiti jezik liturgijskih i svetopisamskih tekstova. Ako smo se složili da su ti tekstovi onako kako je rečeno u t. 1, onda je osuvremenjivanje dobrim dijelom ograničeno zbog pjesničkosti i zbog tradicije. Tradiciju treba poštovati zbog kontinuiteta književnoga jezika i zbog njezina pjesničkog djelovanja. Zato se u osuvremenjivanju ne smije lakomisleno odbaciti.